

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ
ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Юрій ТЕЛЯЧИЙ

Наказ від 08 березня 2024 р. № 54-ОД

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ОСВІТИ ТА ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
У ХМЕЛЬНИЦЬКОМУ КООПЕРАТИВНОМУ ТОРГОВЕЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНОМУ ІНСТИТУТІ**

УХВАЛЕНО

Вченого радою Хмельницького
кооперативного торговельно-економічного
інституту

Протокол від 08 березня 2024 р. № 2

Хмельницький, 2024

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про моніторинг якості освіти та освітньої діяльності у Хмельницькому кооперативному торговельно-економічному інституті (далі – Положення) розроблено відповідно до вимог Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», ґрунтуючись на принципах, викладених у ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT). Система управління якістю. Вимоги. Національний стандарт України.

1.2. Це Положення регламентує процедуру та форми проведення моніторингу якості освітнього процесу у Хмельницькому кооперативному торговельно-економічному інституті (далі – Інститут).

1.3. У Положенні застосовуються поняття в таких значеннях:

– **якість освіти** – комплекс характеристик освітнього процесу, що визначають послідовне та практично ефективне формування компетентності та професійної свідомості. Це певний рівень знань і вмінь розумового, фізичного й морального розвитку, якого досягли випускники закладу освіти відповідно до запланованих цілей навчання й виховання, що виражає ступінь відповідності освітнім стандартам, професійним стандартам, державним вимогам і (або) потребам фізичної або юридичної особи, в інтересах якої здійснюється освітня діяльність, зокрема ступінь досягнення запланованих результатів освітньої програми;

– **моніторинг якості освіти** – планове систематичне спостереження, вимірювання, оцінювання, аналіз і прогноз у сфері якості освіти;

– **моніторинг якості освітнього процесу** – це відстеження, діагностика, прогнозування результатів діяльності учасників освітнього процесу.

1.4. Моніторинг здійснюється Відділом внутрішнього забезпечення якості освіти відповідно до нормативно-правових документів Інституту та цього Положення.

2. ОСНОВНІ ЦЛІ, ФУНКЦІЇ, ЗАВДАННЯ ТА ПРИНЦИПИ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ

2.1. Метою моніторингу якості освіти є отримання об'єктивної інформації про досягнення основних показників визначення та оцінювання факторів, виявлення змін, що впливають на якість освіти в Інституті, а також безперервного системного аналізу стану та підтримки показників його розвитку, що відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України.

2.2. Завданнями моніторингу якості освіти є:

- організаційне і методичне забезпечення збору, обробки, зберігання інформації про стан і динаміку показників якості освіти;
- технологічна і технічна підтримка збору, обробки, зберігання інформації про стан і динаміку якості освіти в Інституті;
- проведення порівняльного аналізу та аналізу факторів, що впливають на динаміку якості освіти;
- своєчасне виявлення змін, що відбуваються в освітньому процесі; чинників, що сприяють цьому;
- здійснення прогнозування розвитку найважливіших процесів на рівні структурного підрозділу;
- попередження негативних тенденцій в організації освітнього процесу;
- оформлення та подання інформації: стан і динаміка якості освіти.

3. ОБ'ЄКТИ МОНІТОРИНГУ

Об'єктами моніторингу є:

- освітнє середовище (контингент здобувачів освіти, його диференціація, кадрове забезпечення);
- освітній процес (навчально-методичне забезпечення, аналіз вхідного, поточного, підсумкового контролю);
- якість та результативність науково-педагогічної діяльності науково-педагогічних працівників.

4. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТА ВИДИ МОНІТОРИНГУ

4.1. Моніторинг здійснюється за різними напрямами з урахуванням цілей, рівня проведення й функцій обстежуваного об'єкта. Періодичність і види моніторингових досліджень якості освіти визначаються наказом президента ХКТЕІ, в якому визначаються перелік показників, терміни, форми і процедури подання даних, а також призначаються відповідальні особи за надання інформації.

До основних напрямів моніторингу належать:

- реалізація державної політики у сфері вищої освіти, контроль за дотриманням кафедрами, факультетом законодавчих актів та нормативно-правових документів системи вищої освіти;
- забезпеченість освітнього процесу;
- рівень навчальних досягнень у розрізі окремих здобувачів освіти, груп, курсів, факультету в цілому;
- вивчення та узагальнення стану організації навчальної та методичної роботи факультету та кафедр Інституту;
- вивчення стану відповідності силабусів та робочих програм освітніх компонент установленим нормам;
- організація управлінської діяльності;
- організація та проведення ректорських контрольних робіт факультетом Інституту;
- підведення підсумків заліково-екзаменаційних сесій.

4.2. Моніторинг якості вищої освіти (організований згідно з обраними напрямами) використовує різні види вимірювань: педагогічні, дидактичні, соціологічні, психологічні, статистичні тощо. Моніторинг може проводитись, як комплексна перевірка факультету (не рідше 1 разу на 5 років). Аналіз діяльності моніторингу якості вищої освіти обговорюється на Вченій раді Інституту. За результатами перевірки вживаються заходи щодо усунення недоліків та зазначаються терміни їх реалізації.

Для комплексної перевірки якості освітнього процесу факультету наказом президента Інституту створюється комісія, до складу якої входять науково-педагогічні працівники, представники відділу внутрішнього забезпечення якості освіти, наукового відділу, студентського Віче.

Моніторинг якості освітнього процесу на факультеті (спеціальності) включає аналіз:

- якості навчальних планів (забезпечення компетентності здобувачів освіти, наявність освітніх компонентів, що відображають останні досягнення науки тощо);
- розкладу занять та консультацій (тижневе навантаження студентів та науково-педагогічних працівників, чіткість розкладів тощо);
- якості навчальних занять (активні/інноваційні методи навчання, науковість і доступність, системність і послідовність, проблемні лекції, активність студентів на семінарах та практичних заняттях тощо);
- стану організації практики (методичне забезпечення, рівень керівництва, оформлення документації, організація захисту, узагальнення результатів тощо);
- рівня успішності студентів;
- стану організації самостійної роботи студентів (методичне забезпечення освітніх компонентів, рекомендації до написання курсових і кваліфікаційних робіт (проектів), контроль за самостійною роботою студентів тощо);
- методичного забезпечення підготовки та проведення кваліфікаційних екзаменів;
- роботи екзаменаційних комісій;
- рівня підготовки здобувачів вищої освіти;
- стану реалізації зауважень екзаменаційних комісій;
- стану наукової роботи студентів;
- стану наукової роботи науково-педагогічних працівників;
- стану кадрового забезпечення освітнього процесу;

- стану матеріально-технічної бази (аудиторний фонд, технічні засоби навчання, забезпечення літературою тощо);
- результатів студентських олімпіад.

4.3. Складовою частиною моніторингу є контроль якості знань, який включає:

1. Самоконтроль (питання для самоконтролю містяться в робочій програмі освітньої компоненти).
2. Кафедральний контроль:
 - відвідування занять науково-педагогічних працівників завідувачем кафедри;
 - відкриті лекції, семінарські, практичні, лабораторні заняття: аналіз та обговорення інновацій тощо.
3. Факультетський контроль:
 - відвідування занять деканом;
 - відкриті заняття та їх обговорення на кафедрі;
4. Ректорський контроль:
 - відвідування занять віце-президентом ХКТЕІ;
 - проведення ректорських контрольних робіт.

4.4. В освітньому процесі Інституту використовуються такі види контролю: вхідний, поточний, відстрочений та підсумковий.

Вхідний контроль проводиться перед вивченням нового курсу з метою визначення рівня підготовки здобувачів освіти з освітніх компонент, що забезпечують цей курс. Вхідний контроль проводиться на першому занятті за завданнями, що відповідають освітній компоненті. Результати контролю аналізуються на засіданні кафедри. За результатами вхідного контролю розробляються заходи з надання індивідуальної допомоги, коригування освітнього процесу. Доцільно проводити вхідний контроль також на першому курсі.

Поточний контроль проводиться науково-педагогічними працівниками на всіх видах аудиторних занять. Основна мета поточного контролю –

забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічним працівником та здобувачем освіти. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як науково-педагогічним працівником – для коригування методів і засобів навчання, так і здобувачем освіти – для планування самостійної роботи. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях і лекціях, у формі колоквіуму, виступів здобувачів освіти під час обговорення питань на практичних заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо.

Форми проведення поточного контролю та критерії оцінювання рівня знань визначаються відповідною кафедрою. Результати поточного контролю (поточна успішність) є важливою інформацією для визначення модульної оцінки.

Ректорські контрольні роботи є формою поточного контролю. Результати оцінювання таких контрольних робіт можуть бути зараховані як результати контролю знань із відповідного модуля. Декан факультету визначає освітні компоненти, з яких проводяться ректорські контрольні роботи, та узгоджує їх перелік з віце-президентом ХКТЕІ. Ректорські контрольні роботи виконуються у навчальний час. Графік проведення таких робіт затверджується віце-президентом ХКТЕІ за поданням декану факультету. Здобувачі освіти, не пізніше ніж за тиждень, повинні бути ознакомлені з графіком проведення ректорських контрольних робіт і прикладами завдань попередніх років. Всі матеріали для ректорських контрольних робіт затверджуються на засіданнях кафедри. Зміст, обсяг, структура та форма контрольної роботи визначається кафедрою. Роботи виконуються на аркушах зі штампом факультету або на спеціальних бланках. Норма часу на проведення ректорської контрольної роботи складає до 2-х академічних годин. Ректорська контрольна робота вважається виконаною, якщо на ній були присутні не менше 80 % здобувачів освіти. У іншому випадку результати роботи анулюються і призначається повторна контрольна робота.

Перевірку всіх контрольних робіт здійснює, за дорученням кафедри,

один науково-педагогічний працівник, якого призначає завідувач кафедри. Результати ректорських контрольних робіт аналізуються кафедрою та Відділом внутрішнього забезпечення якості освіти. Керівник відділу доповідає про їх результати на засіданні президії. Виконані ректорські контрольні роботи, завдання до них, зразки відповідей та критеріїв оцінювання зберігаються на кафедрі протягом одного року.

Відстрочений контроль, або контроль міцності знань, проводиться через певний час після вивчення освітньої компоненти. Цей вид контролю не впливає на результативність (оцінку) навчання здобувачів освіти і проводиться вибірково для вивчення стійкості засвоєних знань здобувачами освіти, контролю якості освітнього процесу та удосконалення критеріїв оцінювання навчальних здобутків здобувачів освіти. Відстрочений контроль із певної освітньої компоненти у формі «зрізу знань» проводиться за розпорядженням президента ХКТЕІ (віце-президента ХКТЕІ), яким визначається персональний склад відповідної комісії. Групи, в яких проводяться «зрізи знань», визначаються розпорядженням віце-президента ХКТЕІ. В одній групі «зріз знань» проводиться не більше, ніж з двох освітніх компонентів. Графік проведення «зрізів знань» складається Відділом внутрішнього забезпечення якості освіти за поданням декана факультету, затверджується віце-президентом ХКТЕІ та доводиться до відома здобувачів освіти. Факультет надає до Відділу внутрішнього забезпечення якості освіти комплекти матеріалів для «зрізу знань». Роботи виконуються на аркушах зі штампом або на спеціальних бланках. На проведення «зрізу знань» відводиться такий же час, як на виконання письмового завдання підсумкового семестрового контролю. Перевірку робіт здійснює науково-педагогічний працівник, який виставляє з цієї освітньої компоненти екзаменаційні оцінки. Результати «зрізу знань» аналізуються на засіданнях кафедр.

5. ЕТАПИ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ В ІНСТИТУТІ

Перший етап – нормативно-інсталяційний:

- розробка локальних актів, які супроводжують моніторинг;
- визначення цілей і завдань моніторингу;
- визначення основних показників та критеріїв;
- вибір способу встановлення реальних досягнень обстежуваного об'єкта, вибір інструментарію.

Другий етап – інформаційно-діагностичний, передбачає збір інформації згідно з переліком показників за допомогою підібраних методик (спостереження, інтерв'ювання, усних і письмових опитувань, вивчення директивних, нормативних, інструктивних, методичних та інших питань).

Третій етап – аналітичний, передбачає аналіз результатів проведеної роботи, оцінювання стану об'єкта моніторингу, зіставлення його з нормативними показниками, встановлення причини відхилень на основі логічного аналізу, розробку стратегії розвиваючої діяльності.

Четвертий етап – підсумково-прогностичний (завершальний):

- оцінювання стану об'єкта моніторингу за допомогою різноманітних діагностичних прийомів;
- зіставлення отриманих результатів із початковими;
- висновки про відповідність обраних цілей і завдань моніторингу отриманими результатами діяльності;
- визначення ефективності проведеної роботи на основі логічного аналізу.

Термін надання результатів аналізу – сім робочих днів після завершення чергового моніторингу.

За підсумками аналізу отриманих даних моніторингу формуються довідково-аналітичні матеріали. За результатами моніторингу якості освіти розробляються рекомендації, приймаються управлінські рішення, здійснюється планування і прогнозування розвитку Інституту та окремих його напрямів. Отримана під час моніторингу інформація має відповідати таким вимогам:

- об’єктивність (відображення реального стану справ);
- точність (мінімальність у похибках вимірювань);
- повнота (оптимальність джерел інформації);
- достатність (прийняття обґрунтованих рішень);
- оперативність (своєчасність інформації);
- доступність (реальність вирішуваних проблем).

6. ОРГАНІЗАЦІЯ Й УПРАВЛІННЯ МОНІТОРИНГОМ

Особи, що здійснюють моніторинг, несуть персональну відповідальність за достовірність і об’єктивність наданої інформації. Особи, які організовують моніторинг, несуть персональну відповідальність за обробку даних моніторингу, їх аналіз та використання, поширення результатів. З урахуванням змін, що відбуваються у вищій освіті, можливий перегляд системи показників моніторингу та вдосконалення методів і напрямів досліджень. Моніторинг передбачає широке використання сучасних інформаційних технологій на всіх етапах: збирання, обробка, зберігання, використання інформації. Зберігання та оперативне використання інформації здійснюється за допомогою електронного зв’язку та регулярного поповнення електронних баз даних.

7. ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Система моніторингу якості освіти в Інституті включає такі показники:

- виконання Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності та вимог до акредитації освітньої діяльності;
- рівень і якість освітніх досягнень здобувачами освіти, зокрема рівень сформованості у здобувачів компетенцій;
- рівень соціалізації здобувачів: сформованість компетенцій, соціального досвіду, що дозволяють адаптуватися в соціумі;

- особисті досягнення;
- рівень розвитку матеріально-технічної бази, зокрема відповідність вимогам забезпечення освітнього процесу освітнім програмам системи вищої освіти;
- забезпеченість учасників освітнього процесу навчально-методичними матеріалами, довідковою літературою, сучасними джерелами інформації, доступом до цифрових (електронних) бібліотек – електронно-бібліотечних систем;
- кадрове забезпечення освітнього процесу.

8. ДЖЕРЕЛА ДАНИХ ДЛЯ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ

8.1. Проведення внутрішніх перевірок здійснюються на підставі наказів (розпоряджень) президента ХКТЕІ, якими визначається мета, терміни, об'єкти перевірки, склад комісії.

Об'єктом перевірки є виконання вимог Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти до реалізації окремої освітньої програми та якість управлінської діяльності: ведення документації, передбаченої локальними нормативними правовими актами; виконання наказів, розпоряджень і вказівок керівництва; успішність із освітніх компонент кафедр і загалом за освітньою програмою; організація і якість практичного навчання; планування, виконання та облік навчальної та методичної роботи тощо.

До початку проведення перевірки в підрозділі проводиться внутрішній аудит, встановлюються наявні невідповідності затвердженим вимогам, здійснюються коригувальні дії.

Комісія при проведенні внутрішньої перевірки керується відповідними нормативними документами, принципами об'єктивності та професійної етики.

За результатами роботи комісії складається аналітична довідка та план

заходів щодо усунення невідповідностей, виявлених під час перевірки.

Підсумки внутрішніх перевірок розглядаються на засіданнях кафедр, Вченій раді Інституту.

8.2. Результати проведення самоаналізу. Самоаналіз проводиться відповідно до розпорядження віце-президента ХКТЕІ, яким визначаються склад комісії, план-графік, відповідальні особи. При самоаналізі проводиться аналіз за всіма освітніми програмами Інституту і виявляється відповідність змісту, рівня та якості підготовки випускників певної спеціальності.

Процедура самоаналізу охоплює такі етапи:

- планування та підготовку робіт по самоаналізу;
- організація та проведення самоаналізу;
- узагальнення отриманих результатів, формування звіту на їх основі;
- розгляд і затвердження звіту на засіданні Вченої ради Інституту.

Звіти за результатами самоаналізу розміщаються на офіційному сайті Інституту.

8.3. Результати опитувань всіх учасників освітнього процесу. Опитування здобувачів освіти, науково-педагогічних працівників, співробітників, роботодавців (стейкхолдерів) проводяться анонімно задля визначення ступеня задоволеності освітнім процесом (змістом, організацією та якістю освітнього процесу), а також оцінювання якості викладання освітніх компонент і роботи науково-педагогічних працівників. Для проведення опитувань використовуються анкети, питання яких можуть змінюватися відповідно до поставлених керівництвом Інституту завдань.

Анкетування здобувачів освіти щодо окремих науково-педагогічних працівників проводиться за рішенням керівників структурних підрозділів.

За підсумками анкетування готується звіт, представлений керівництву Інституту, факультету, кафедри.

8.4. Відгуки роботодавців (стейкхолдерів). Визначення вимог і ступеня задоволеності (оцінки) роботодавців (стейкхолдерів) якостю підготовки випускників вирішується під час проходження практики (виробничої,

технологічної, науково-педагогічної, переддипломної тощо), а також збору і аналізу відгуків роботодавців (стейкхолдерів) щодо якості підготовки випускників, термін роботи в організації яких становить понад рік після закінчення Інституту.

Відповідно до договорів, укладених з організаціями, підприємствами, установами, керівники практики зобов'язані по її завершенню надати відгук (виробничу характеристику) на кожного здобувача освіти, а також на запит Інституту надавати інформацію щодо працевлаштованих в організації (підприємстві, установі) здобувачів освіти, випускників.

Керівники практик від Інституту проводять аналіз відгуків роботодавців (стейкхолдерів) за рівнями сформованості компетенцій здобувачів освіти, узагальнюють пропозиції щодо покращення якості підготовки та включають інформацію до звіту з практики.

Завідувачі кафедр доводять до керівництва Інституту інформацію про результати формування компетенцій і пропозиції щодо поліпшення якості підготовки.

Аналіз відгуків, підсумки і заходи щодо подальшого вдосконалення практик обговорюються на засіданнях кафедр, Вченій раді Інституту.

9. ПРАВА ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ УЧАСНИКІВ МОНІТОРИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Суб'єкти освітнього процесу Інституту мають право на конфіденційність інформації.

За якість організації та проведення моніторингу, за несвоєчасне і недостовірне надання або ненадання даних відповідальність несуть особи, призначенні наказом президента ХКТЕІ.